

ok. 5, 5 miliona słów, istnieje więc ciągle możliwość ich analizowania oraz odkrywania ukrytych w nich treści; pochwalił prelegentów i organizatorów, po czym zaprosił zgromadzonych do klasztornej kościoła św. Katarzyny Aleksandryjskiej, gdzie odprawiono Mszę św. koncelebrowaną pod przewodnictwem bpa Jana Zająca, kustosa sanktuarium w Łągownikach i delegata kard. Franciszka Macharskiego. Homilię wygłosił ks. bp Bronisław Dembowski, stawiając za wzór pokorę św. Augustyna, który przez nią poucza także dzisiejszego człowieka, prowadząc go ścieżkami chrześcijańskiej miłości.

Reasumując nie sposób dodać, że pierwsze *Colloquium Augustinianum* z pewnością należy zaliczyć do przedsięwzięć udanych i przygotowanych z rozmachem, zaproszono na nie wybitnych znawców myśli Biskupa Hippony, zarówno krajowych jak i zagranicznych, zarówno katolików jak i przedstawicieli innych chrześcijańskich wyznań, co nadało spotkaniu wymiar nie tylko międzynarodowy, ale i ekumeniczny. Nie zabrakło też czasu i miejsca na spotkania towarzyskie i kulturalową wymianę doświadczeń. Średniej klasy elementem okazała się być może jedynie debata nad autorytetami, która się przeciągnęła i momentami wędrowała ścieżkami nie związanymi z podjętym tematem, lecz ten mały minus ginie w blasku całości, za którą organizatorom należą się wielkie brawa.

Ks. Jerzy Lachowicz – Białystok, PWTW

7. DZIEDZICTWO DUCHOWE GRZEGORZA WIELKIEGO NA ZACHODZIE I WSCHODZIE (RZYM 10-12 III 2004)

W dniach od 10 do 12 marca 2004 r. odbyło się w Rzymie międzynarodowe sympozjum poświęcone św. Grzegorzowi Wielkiemu. na temat: *Dziedzictwo Duchowe Grzegorza Wielkiego na Zachodzie i Wschodzie (L'Eredità spirituale di Gregorio Magno fra Occidente e Oriente)*. Sympozjum miało na celu uczczenie XIV stulecia śmierci tego Wielkiego Papieża i zostało zorganizowane przez następujące rzymskie instytucje kościelne: Papieskie Ateneum św. Anselma (*Anselmianum*), Papieski Instytut Wschodni (*Oriente*) i Klasztor Benedyktynów Kamedułów św. Grzegorza (*Al Celio*), w którym Grzegorz uświęcał się jako mnich, zanim został biskupem Rzymu.

Obrazy pierwszego dnia sympozjum (10 III 2004 r.) odbywały się w Papieskim Ateneum św. Anselma, prowadzonym przez benedyktynów na Awentynie (Piazza Cavalieri di Malta, 5). Temat pierwszego dnia obrad brzmiał: *Grzegorz Wielki w tradycji zachodniej (Gregorio Magno nella tradizione occidentale)*. Czas przedpołudniowy poświęcony został zgłębieniu tegoż zagadnienia w formie seminarium naukowego, które rozpoczęło się o godz. 9:30. Seminarium przewodniczyli: prof. dr. M. Bielawski, prof. dr E. Farrugia i prof. dr I. Gargano. Podczas seminarium wygłoszono następujące referaty: Vittorio Montemaggi, *Monastycyzm angielski od Augustyna z Canterbury do Bonifacego z Fuldy (Il monachesimo inglese da Agostino di Canterbury a Bonifacio di Fulda)*; Fabrizio Martello, *Metoda homiletyczna Grzegorza Wielkiego (Il metodo omiletico di Gregorio Magno)*; Cristina Ricci, *Recepcja nauczania «Reguły Pasterskiej» na Zachodzie (La recezione dell'insegnamento della Regula Pastoralis in Occidente)*.

Aczkolwiek sympozjum rozpoczęło się już przed południem, to jednak uroczyste jego otwarcie miało miejsce dopiero o godz. 15:30. Przewodniczył mu ks. kard. Walter Kasper – Przewodniczący Papieskiej Rady Popierania Jedności Chrześcijań. Na rozpoczęcie sympoz-

jum przemówił krótko rektor Papieskiego Ateneum św. Anzelma – o. prof. dr Albert Schmidt OSB, pozdrawiając serdecznie uczestników i życząc im owocnych obrad i osiągnięć naukowych. Naukowego jednak wprowadzenia w tematykę sympozjum dokonali: o. prof. dr Maciej Bielawski OSB (profesor „Anselmianum” i koordynator „Instytutu Monastycznego” tegoż Ateneum) i o. prof. dr Innocenty Gargano OSBCam (profesor „Anselmianum”, „Orientale” i „Biblicum” oraz rektor klasztoru św. Grzegorza Wielkiego „Al Celio”).

Podczas popołudniowych obrad sympozjum wygłoszono następujące, godzinne referaty: Danil Hombergen OCSO, *Grzegorz Wielki a świat mniszcy VI wieku (Gregorio Magno e il mondo monastico del secolo VI)*; Alfred Simón OSB, *Metoda teologiczna Grzegorza Wielkiego (Il metodo teologico di Gregorio Magno)*; Gregory Collins, *Grzegorz Wielki jako teolog mistyczny (Gregorio Magno come teologo mistico)*. Po wygłoszonych referatach odbyła się piętnastominutowa twórcza dyskusja. Uczestnicy sympozjum mogli następnie uczestniczyć w uroczystych niesporach odprawionych przez wspólnotę benedyktyńską „Anselmianum”. Całość pierwszego dnia obrad zakończyła kolacja, podana postaci tzw. „bufetu szwedzkiego”.

Obrady drugiego dnia sympozjum (11 III 2004 r.) miały miejsce w Papieskim Instytucie Wschodnim, który prowadzą ojcowie jezuici (Piazza S. Maria Maggiore, 7). Temat całego dnia obrad był następujący: *Grzegorz Wielki a chrześcijański Wschód (Gregorio Magno e l'Oriente cristiano)*. Podobnie jak miało to miejsce w pierwszym sympozjum, czas przedpołudniowy został poświęcony zgłębianiu danego zagadnienia w postaci seminarium naukowego, które rozpoczęło się także o godz. 9:30. Seminarium przewodniczyli również ci sami profesorzy: prof. dr M. Bielawski, prof. dr E. Farrugia i prof. dr I. Gargano. Podczas seminarium wygłoszono następujące referaty: Mariella Carpinello, *Monastycyzm żeński w Rzymie od św. Hieronima do św. Grzegorza Wielkiego (Il monachesimo femminile a Roma da San Girolamo a San Gregorio Magno)*; Pietrina Pellegrini, *Obecność Bizantyjczyków w Rzymie na początku średniowiecza (La presenza dei Bizantini a Roma nell'Alto Medioevo)*; Ubaldo Cortoni OSBCam, *Znaczenie filologiczne „contemplatio” w łacinie Grzegorza Wielkiego (Sul significato filologico „Contemplatio” nel latino di Gregorio Magno)*.

Obrady popołudniowe drugiego dnia sympozjum rozpoczęły się o godz. 15:30, a przewodniczył im O. kard. Tomáš Špidlík SI (emerytowany profesor „Orientale” i Papieskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego). Na wstępie obrad przemówił krótko rektor Papieskiego Instytutu Wschodniego – o. prof. dr Hèctor Val Vilardell SI, pozdrawiając serdecznie zebranych i życząc owocnych obrad. Podczas popołudniowych obrad drugiego dnia sympozjum wygłoszono następujące, godzinne referaty: John Dellis (Uniwersytet Ateński), *Grzegorz Wielki a współczesna teologia bizantyjska (Gregory the Great and the Contemporary Byzantine Theology)*; Gianpaolo Rigotti, *Grzegorz «Dialogos» w świecie bizantyjskim (Gregorio II Dialogo nel mondo bizantino)*; Cesare Giraudo SI, *Liturgia „praesanctificatorum”: jej przypisanie Grzegorzowi Wielkiemu, praktyka i teologia (La Liturgia dei pre-sanctificati: attribuzione a Gregorio Magno, prassi e teologia)*. Po wygłoszeniu powyższych referatów odprawiono przy współudziale chóru Papieskiego Kolegium „Russicum” w Rzymie uroczyste niespory w obrządku bizantyjsko-słowiańskim. Całość drugiego dnia obrad zakończyła kolacja, podana w postaci tzw. „bufetu szwedzkiego”.

Obrady trzeciego, ostatniego dnia sympozjum (12 III 2004 r.) miały miejsce w Klasztorze Benedyktynów Kamedułów św. Grzegorza Wielkiego „Al Celio”, w którym żył i działał jako mnich św. Grzegorz (Piazza S. Gregorio al Celio 1). Temat całego dnia obrad był następujący: *Dziedzictwo Grzegorza Wielkiego na Zachodzie (Eredità di Gregorio Magno in Occidente)*. Podobnie jak miało to miejsce w pierwszy i drugi dzień sympozjum, czas przedpołudniowy

poświęcony był zgłębianiu danego zagadnienia w formie seminarium naukowego, które rozpoczęło się tym razem wyjątkowo o godz. 8:30. Seminarium przewodniczyli ci sami moderatorzy: prof. dr M. Bielawski, prof. dr E. Farrugia, prof. dr I. Gargano. Podczas seminarium wygłoszono następujące referaty: ks. prałat Marcello Semeraro, *Grzegorz Wielki w Diecezji Orija i w ziemi Salento (Gregorio Magno nella Diocesi di Orija e nel Salento)*; Roberto Fornaciari OSBCam, *Ślady myśli Grzegorza Wielkiego u Brunona z Kwerfurtu (Tracce del pensiero di Gregorio Magno in Bruno di Querfurt)*; Stefano Salati OSBCam, *Powolywanie się na Grzegorza Wielkiego w «Dei Verbum» II Soboru Watykańskiego (I riferimenti a Gregorio Magno nella «Dei Verbum» del Vaticano II)*. Przedpołudniowe seminarium zakończyła uroczysta Liturgia Eucharystyczna, po której osoby wygłaszające referaty mogły skorzystać w klasztorze kamedulskim z wydanego na ich cześć obiadu.

Obrazy popołudniowe ostatniego dnia sympozjum rozpoczęły się o godz. 16:15, a przewodniczył im ks. kard. Casimir Szoka (amerykański kardynał polskiego pochodzenia, odpowiedzialny za finanse watykańskie). Na wstępie obrad przemówił krótko rektor kościoła św. Grzegorza Wielkiego „Al Celio” – o. prof. dr. Innocenzo Gargano OSBCam (profesor „Anselmianum”, „Orientale” i „Biblicum”), pozdrawiając serdecznie zebranych i życząc im owocnych obrad. Podczas popołudniowych obrad ostatniego dnia sympozjum wygłoszono następujące referaty: John Flack (Dyrektor Ośrodka Anglikańskiego w Rzymie i przedstawiciel Arcybiskupa Canterbury przy Stolicy Świętej), *Grzegorz Wielki a duchowość Kościoła Anglikańskiego (Gregorio Magno e la spiritualità della chiesa anglicana)*; Nicolangelo D’Acunto, *Grzegorz Wielki u św. Piotra Damiani (Gregorio Magno in San Pier Damiani)*. Po referatach profesorowie Elmar Salmann OSB, Cristina Ricci i Innocenzo Gargano OSBCam, dokonali podsumowania tematyki całego sympozjum. Sympozjum zakończyły uroczyste nieszpory, po których miała miejsce kolacja, podana w postaci tzw. „Bufetu szwedzkiego”.

Tak w streszczeniu przedstawiał się program obrad sympozjum. Jak można zdać sobie sprawę chociażby z wyżej wymienionych zagadnień, tematyka sympozjum poświęconego św. Grzegorzowi Wielkiemu była różnorodna i została ukazana z różnorodnych stron przez znanych badaczy przedmiotu. Sympozjum, jak ufamy, przyczyni się – szczególnie wówczas, gdy ukaza się drukiem jego akta – do głębszego poznania myśli Wielkiego Papieża, jakże zasłużonego choćby dla dialogu ekumenicznego, rozwoju monastycyzmu, duchowości, prawa kanonicznego, czy myśli zarówno starożytności chrześcijańskiej, jak i całego średniowiecza.

Bazyli Degórski O.S.P.P.E. – Rzym

8. JAN CHRYZOSTOM: WSCHÓD I ZACHÓD NA PRZEŁOMIE IV I V WIEKU (XXXIII DNI AUGUSTIAŃSKIE, RZYM, 6-8 V 2004)

W dniach od 6 do 8 maja 2004 r. odbył się w rzymskim Instytucie Patrystycznym „Augustinianum” międzynarodowy kongres na temat: *Jan Chryzostom: Wschód i Zachód na przełomie IV i V wieku (Giovanni Crisostomo: Oriente e Occidente tra IV e V secolo)*. Kongres ten był XXXIII już z kolei Dniami Augustiańskimi, które zgromadziły wielu badaczy starożytności chrześcijańskiej z kościelnych i państwowych uniwersytetów oraz wyższych uczelni m.in. z Anglii, Argentyny, Australii, Austrii, Belgii, Francji, Grecji, Hiszpanii, Indii, Izraela, Malty, Niemiec, Polski, Portugalii, Szwajcarii, Węgier, Włoch i USA.